

המארינס

מסורת על פרשת דרכים

עיבוד — עמוס רגב

קני. עם זאת הולכים לאחרונה ומצטברים סביב החיל סימני שאלה רבים. ב־1976 הציג שר ההגנה האמריקני דאז, ג'ימס שלזינגר, את הבעיה בפני הקונגרס: "כוחוֹ תינו האמפיביים אינם זולים. יתר על כן, אנו מחדשים אותם באופן שיאפשר לא רק את החלפת כל ספינות מלחמת העולם השנייה, אלא אף יביא לכך שלכל הספינות תהייה מהירות של 20 קשר. מחירן של תכניות אלה, והעיכובים שנתגלו בהשלמתן העמידו בסימן שאלה את עצם הצורך בכוח הסתערות אמפיבי, שמבצעו במשך עשרים השנים האחרונות הסתכמו בנחיתות בחופים שלא הגנו עליהם, ואשר צפוי לו קושי בניצוע משימות ההנחתה והאיגוף בסביבה רבת סכנות".¹

ישיר, באו ההשקעות הניכרות בזרוע האוירית על חשבון פיתוח הניידות וכוח האש של היחידות הקרקעיות.

ייעודו של חיל הנחיתה

לארה"ב מסורת של אסטרטגיה ימית, המצדיקה את קיומה בטיעון כפול: הצורך להגן על קוי התחבורה אל מקורות חמרי הגלם והשווקים שמעבר לים, והמחויבות האמריקנית כלפי בטחונן של אומות ידידותיות בתלקים רבים של העולם. מטרתה של האסטרטגיה הימית היא הבטחת שליטה בימים. זאת מושגת על-ידי הכוח הימי האמריקני, דהיינו חיל הנחיתה במסגרת צוות הצי. במסגרת צוות זה, תפקידו של חיל הנחיתה הוא לבצע מבצעים אמפיביים, המוגדרים כ"התקפות המונחתות מן הים על ידי כוחות צי ועל ידי כוחות נחיתה המובלים על ספינות או כלי נחיתה, כל זאת נגד חוף עויין".² הקשר הישיר בין הצי לבין חיל הנחיתה מעוגן בחוק הביטחון הלאומי שנחקק בשנת 1947 ותוקן ב־1952. בחוק זה נאמר כי חיל הנחיתה, במסגרת משרד הצי, "...יאורגן, יאומן ויצויד באופן שיספק כוחות נחיתה משולבים לצי, יחד עם מרכיבי סיוע אוירי, במטרה להשתתף יחד עם הצי בתפיסת מגנניהם של בסיסי ים קדומניים, ולנהל אותם מבצעי יבשה החיוניים להשגת מטרותיה של המערכת הימית".³ החוק המקורי קבע את הסדר של חיל הנחיתה כלא פחות משלוש דיביזיות ושלוש כנפות אוירי, וכן יחידות נוספות הנחוצות לביצוע משימתו של החיל. ב־1952 תוקן כאמור החוק ונקבע בו כי חיל הנחיתה יכלול לפחות ארבע דיביזיות וארבע כנפות אוירי. תיקון זה סיים דיון

בחודש נובמבר 1975 מלאו 200 שנה לחיל הנחיתה האמריקני ("המארינס"). במשך תקופה זו, לחמו חיילי החיל בקרבות רבים: מהחוף הדרבני שבצפון אפריקה ועד יער באָלו שבצרפת, מחולות איבוג'ימה ועד לג'ונגלים של ויאט־נאם, ועיצבו מסורת לחימה מיוחדת ומרשימה, שאין לה מקבילה ביחידות לוחמות אחרות בעולם. על מעמדו של חיל הנחיתה בציבוריות האמריקנית ניתן ללמוד ממקורות רבים: החל בסרטי הפעולה והגבורה, שחיילי החיל הם בעלי תפקיד מרכזי בהם, וכלה בתמיכה הבלתי מעורערת בחיל, שהפגינו חברי הסנאט כל אימת שהזרוע המבצעת רצתה לקצץ בתקציבו במסגרת הקיצוצים בתקציב ההגנה האמרי-

את בעיותיו של חיל הנחיתה ניתן להגדיר בשתי שאלות: הראשונה והמרכזית היא, האם החיל בנוי בצורה המתאימה לטפל בסכנות שסביר היה כי תאיימנה על בטחונה הלאומי של ארה"ב. מאז מלחמת העולם השנייה לחמו הנחתים שכם אחד עם חיילי צבא היבשה. תכנונים מבצעיים נוכחיים מעניינים להם מגוון של משימות, שאחת מהן היא לחימה במרכז אירופה. עם זאת חיל הנחיתה עדיין מאורגן, מצויד, מאומן ופרוס בעיקר כדי לבצע הסתערות מן הים. לתפיסת זו יש השלכות על צידו ועל יעילות לחימתו. הוא בנוי כחי"ר "קל", כמעט ללא ציוד כבד כגון טנקים, רק"מ לסוגיו השונים ונשק מסייע כבד. עובדה זו מעוררת בעיה כפולה: ראשית, האם יש כיום מקום לכוח, שהתמחותו כה מוגבלת וספציפית, ושנית, כיצד יוכלו יחידות חיל הנחיתה, המוגבלות בניידותן הקרקעית ובכוח האש שלהן, לפעול בתנאי שדה קרב עתיר אלקטרוניקה וגדוש כוחות. במילים אחרות, בעייתו של חיל הנחיתה היא שאין לו אויב מוגדר אחד. אנשי חיל הנחתים מעדיפים להגדיר עצמם ככוח אמפיבי, הנמצא בכוננות לקראת כל מצב חירום שהוא; ובמצב זה, יש לשאול אם אין כאן חזרה על הכלל הידוע של "תפסת מרובה לא תפסת", והאם מתאים המבנה הקיים של החיל לרבת-תכליתיות מעין זו? השאלה השנייה היא מהו תפקידה הנכון של זרוע האויר של חיל הנחיתה, אשר כיום צורכת כ־55 אחוזים מתקציב החיל. במקורה נועדה זרוע זו לספק משימות סיוע קרוב בשלבי ההסתערות וההתבססות של נחיתה אמפיבית. כיום, היא הפכה לחיל אויר עצמאי, המשופע במטוסים מתוחכמים, ומסוגל לטפל במגוון של משימות. באורח

בסנטו דומינגו ובסין. בפברואר 1941 נקבעה הדיכוייה כיחידת היסוד של חיל הנחיתה, והוקמו הדיכוייות הראשונה והשניה. מאורעות מלחמת העולם השניה הוכיחו כי תיאוריות הלוחמה האמפיבית היו נכונות. העצמה הימית היתה אחד המכשירים החשובים ביותר בהבסת מדינות הציר. הנחתים השתתפו בהסע תערויות אמפיביות רבות בזירת האוקיינוס השקט. בזירה האירופית בוצעו גם כן מספר נחיתות רחבות ממדים: בצפון אפריקה, בסיציליה, בסאלרנו, באנציו, והנחיתה הגדולה מכולן — בנורמנדיה. בנחיתות אלה לא השתתפו אמנם חיילי חיל הנחתים אבל הדוקטרינה שיושמה בהן היתה זו שפותחה על ידם.

במהלך מלחמת קוריאה, בספטמבר 1950, ביצעו כוחות האו"ם (שכוחות צבא ארה"ב היוו את חלק הארי שלהם) מבצע אמפיבי מבריק: היה זה מבצע הנחיתה באינצ'ון, שחוד הנחית שלו היו יחידות נחתים. מאז ועד היום, בוצעו רק "נחיתות מנהליות" כלומר, ללא היתקלות בהתנגדות מן החוף. נחיתות כאלה היו בלבנון ב-1958, ברפובליקה הדומיניקנית ובויאט-נאם. ניתן אם כן לומר שמאז 1950 לא ביצעו הנחתים את תפקידם המקורי שהוא "נחיתה בחוף מול התנגדות".

מהסתערות ימית להסתערות אווירית

ההסתערות האמפיבית נוסח מלחמת העולם השניה התאפיינה בריכוז כוחות מאסיבי מול חוף הנחיתה, בהרעשה מן הים לריי כוך מגנני החוף, ובשפע נחתות מסוגים שונים. בתחילת שנות החמישים נוצרו תנאים לשינוי אורח פעולה זה. התנאי האחד היה הופעתו של נשק גרעיני, שיצרה איום לכוח נחיתה אמפיבי

"מארינס" מסתערים על חוף בקובה, במלחמת ארה"ב — ספרד, 1898.

אימוני "מארינס" בנחיתה מתוך LVT-7

ארוך על עתידו של חיל-הנחיתה, כאשר הקונגרס קבע עמדה ברורה נגד קולות שנשמעו בממשל לביטול החיל. בדרך זו קיבל חיל הנחיתה מעין תגמול על שירותיו בעבר; ועם זאת נשאר העתיד לוט בערפל, מאחר שמשומות החיל הוגדרו באורח כללי ביותר.

מבחינה ארגונית, מהווה חיל הנחיתה אגף במשרד הצי, כש-האגף השני הוא הצי עצמו. מפקד חיל הנחיתה נמצא, בכל הקשור לחיל הנחיתה, במעמד שווה לזה של חברי ועדת המטות המשולבים. כלומר, חיל הנחיתה הוא כוח עצמאי, והוא מיוצג באופן עצמאי בוועדת המטות המשולבים, שהוא פורום הפיקוד הצבאי הגבוה ביותר בממסד הבטחוני האמריקני. מפקד הצי, שתוארו "ראש המבצעים הימיים" * איננו מפקד חיל הנחיתה. ה"מארינס" הוא חיל עצמאי, אשר יחידות משלו נמצאות דרך-קבע תחת פיקוד הצי, במה שמכונה "כוחות הנחתים של הצי" — **FMF

הסטוריה ומסורת

יחידות נחתים הוקמו לראשונה על פי החלטת הקונגרס הקונטי-ננטלי (אביו מולידו של הקונגרס האמריקני) במהלך המהפכה האמריקנית, ב-10 בנובמבר 1775. ההסתערות האמפיבית הרא-שונה בוצעה ב-2 במאוס 1776, כאשר הנחתים הסתערו על חוף האי ניו-פרובידנס שבקבוצת איי באהאמה במטרה להש-תלט על מצבורי אספקה בריטיים שם.

ב-1794 אישר הקונגרס בנייתן של שש פריגאטות לצי ארה"ב, וזו היתה ראשיתו של צי-הקבע האמריקני. ב-1798 הוקם משרד הצי ואושר מחדש קיומו של חיל הנחיתה. בין 1808 ל-1898 ביצעו הנחתים יותר מ-80 נחיתות באזורים שונים של העולם, במטרה להגן על אינטרסים אמריקניים. בראשית המאה ה-20 פעל חיל-הנחתים בתדירות גיכרת בארצות אמריקה הלטינית ואף קיים במספר מקומות נוכחות קבע — כגון בפנמה, בהאיטי, וברפובליקה הדומיניקנית. במלחמת העולם הראשונה הופעלו חיילי חיל הנחתים בחזית המערבית בצרפת כחיילי חי"ר לכל דבר, כשהם מאורגנים בכריגדה. במלחמה זו הם לא ביצעו הסתערות מן הים, אבל לחימתם העיקשת בכמה קרבות, וביי-ניהם ביער בא'לו, בשאטו טיארי ובמתקפת מאז-ארגון רשמה דף מפואר במסורת הלחימה שלהם. לאחר מלחמת העולם הרא-שונה הועברו שטחי מושבותיה של גרמניה לידי יפן, המתכננים הצבאיים האמריקניים הועמדו בפני הצורך לקדם סכנה יפנית באוקיינוס השקט, ולצורך זה הושם דגש על פיתוח יכולת ימית אמפיבית להשתלט על בסיסים מעבר לים. אנשי חיל הנחיתה למדו את לקחי כשלון הנחיתה בגליפולי*** ויישמו את תוצאות מחקריהם בפיתוח טאקטיקות ואמצעים להסתערות אמפיבית. ב-1934 הופיעה המהדורה הראשונה של הדוקטרינה למבצעי-נחיתה, ובמסגרתה אורגנו כוחות הנחתים של הצי כמסוד של קבע. הדוקטרינה האמפיבית תורגלה ובכמה מקרים אף יושמו התרגולים האלה בנחיתות מבצעיות בניקרגואה, בהאיטי,

* CNO — Chief of Naval Operations.

** FMF — Fleet Marine Forces.

*** מבצע אמפיבי בריטי-צרפתי נגד תורכיה, שהחל באפריל 1915 והסתיים בפינוי הכוחות בינואר 1916. המבצע, שתוכנן במטרה למוטט את תורכיה ולהוציאה מן המלחמה, נכשל כשלון חרוץ.

מבנה חיל הנחיתה כיום

מאז מלחמת ויאט-נאם בה הגיעה עצמתו של חיל הנחיתה עד לכ-315,000 חיילים, התייצב מספרם של המשרתים בו והגיע לכ-200,000. 57 אחוזים מתוך אלה מהווים את הדרג הלוחם; 24 אחוזים משרתים בדרגים המסייעים (תפקידי-בסיס, אימונים ולוגיסטיקה) ו-19 אחוזים נמצאים במעבר, באימונים ובתחלופה בין תפקידים. כ-35,000 אנשים נוספים משרתים במילואי חיל הנחיתה.

הדרג הלוחם של חיל הנחיתה מורכב משלושה מרכיבים עיקריים:

- דיביזיות חי"ר (שלוש דיביזיות סדירות, אחת במילואים).
- מאגר יחידות חיליות (שריון, חת"מ, הנדסה).
- כנפות אויר (שלוש כנפות סדירות, ואחת במילואים).

דיביזיות ה"מארינס"

כל דיביזיית נחתים מורכבת משלוש חטיבות חי"ר, אגד ארטי-לרי ואלמנטים מסייעים, ומונת, בסך הכל, כ-18,000 אנשים. החי"ר מבוסס על ניוז רגלי ולא על ניוז ממוכן, וצידו הכבד הכולל מכשירים אלקטרוניים, נשק מסייע ותחמושת, נישא על גבי משאית רבע טון (ג'נ), פרד מכני וכיוצא בזה. הנשק המסייע של יחידות החי"ר כולל מרגמות 60 מ"מ ומרגמות 81 מ"מ וטילים נ"ט "דראגון".

האגד הארטילרי מורכב משלושה גדונים נגררים, שבכל אחד מהם שלוש סוללות 105 מ"מ וסוללה אחת 155 מ"מ. כאמור מושפעים ציוד הדיביזיה וחמושה מהאילוץ של היטס במסוקים. אילוץ זה עושה את הדיביזיה לפחות מצוידת בקרב יחידות הצבא האמריקני שכן, לכל דיביזיית חי"ר בצבא יש שריון, ארטילריה כבדה ונגמ"שים. אפילו לדיביזיה ה-82 יבילת-האוויר המהווה את כוח הכוננות של צבא היבשה, וכתוצאה מכך היא הכוח הקל ביותר שלו — יש גודד טנקים קלים, מדגם "שרידן" M-551.

מרוכז והאחר היה פיתוחו של המסוק. הצורך הטקטי בפיוור הכוחות הביא, בשנת 1956, לעדכון תיאוריית ההסתערות האמפיבית ולביסוסה על מהירות וניידות שיסופקו על-ידי המסוקים.

כבר בשנת 1948 הטיסו מסוקים של הצי גייסות מעל סיפונה של "פאלאו" (Palau), נושאת מטוסים ששופצה לצורך זה, ושהוותה מהדורה מוקדמת של ספינות ההסתערות האמפיביות הקיימות היום. המסוק התבלט במשך 25 השנים האחרונות, כגורם המרכזי בעיצוב מבנה הכוח היבשתי של חיל הנחיתה, ובקבלת ההחלטות לבניית ספינות אמפיביות. מכאן שהכנסת האלמנט האוירי השפיעה על מבנה היחידות ועל רמת צידו. יתר על כן, הקטנת מספרם וקוטרם של תותחי הצי * שללה מהכוח המסתער את אלמנט סיוע האש המסורתי ונוצר צורך להגדיל את הזרוע האוירית הטקטית, כך שהוצאת הציד הכבד מהיחידות המסתערות יצרה שילוב של חי"ר "קל" עם עצמה אוירית טקטית "כבדה". ב-1960, לאחר שנערכה סדרת מבחנים וניסויים הומלץ להוסיף לדיביזיות כוח אש ארטילרי ולכלול בהן כוחות שריון אורגאניים. למרות זאת, החליט מפקד חיל הנחיתה דאז שלא לשלב את המרכיבים הכבדים, שאינם ניתנים לניוד במסוקים.

כך נכנס חיל הנחיתה לעידן מדיניות "התגובה הגמישה" של ממשל קנדי כשהוא מתאים למשימות של "כיבוש שריפות" וללחימה באזורי העולם השלישי. אולם מבנהו של כוח זה, היותו רב תכליתי מבחינה גיאוגרפית, יצר בעיה הנמשכת עד היום. שכן הוא נותן עדיפות לכוננות ולתגובה מהירה על חשבון הניידות הקרקעית, כוח האש ומשך זמן הלחימה. כתור-צאה מכך, בעוד שהאסטרטגיה האמריקנית הכוללת מדגישה את העיקרון כי "נאט"ו ראשונה", כלומר הזירה האירופית עדיפה על כל זירה אחרת, נמצא שדווקא אחד מהמרכיבים החשובים של כוח הכוננות של ימי שלום האמריקני אינו מתאים ללחימה בזירה זו.

• במלחמת העולם השניה היו בשירות צי ארה"ב ספינות החמושות בתותחי 16 אינטש. כיום החימוש הסטנדרטי הוא 5 אינטש, ומספר הקנים הופחת לטובת התקנת טילי ים-ים וים-אוויר.

ה"טאראווה" LHA-1, ספינת-ההסתערות אמפיבית חדשה בשירות הצי האמריקני.

יחידות חיליות

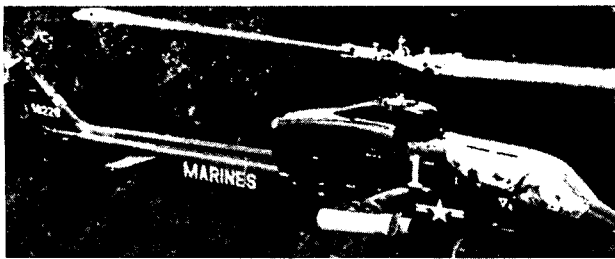
היחידות החיליות מיועדות לספק מרכיבי כוח אש ותנועה הח- סרים בדיביוזיות, כלומר, שריון, ארטילריה ונגמ"שים. מרכיב השריון כולל שלושה גדודי טנקים, כולם מדגם פטון M-60 ובכל גדוד פלוגת טילים נ"ט Tow. מרכיב הארטילריה כולל שש סוללות ארטילריה כבדה — שתי סוללות תומ"ת 203 מ"מ, ארבע סוללות תומ"ת 175 מ"מ, ושלוש סוללות תומ"ת 155 מ"מ. שלושה גדודים של רכב אמפיבי מיועדים להוביל גייסות ואספקה מן הספינות אל החוף. כל גדוד כולל שלוש פלוגות, המצוידות ב-50 נגמ"שים אמפיביים מדגם LTVP-7*. כלים אלה מסוגלים לשאת 25 חיילים או 4.5 טונות של ציוד. מהירותם במים 8 מייל, וביבשה — 40 מייל. בשל ממדיהם הגדולים ושריונם הדק לא מסוגלים נגמ"שים אלה למלא תפקידי לחימה כאלה של ה-M-113 והם מהווים מעין משאית אמפיבית, ותו לא. שאר היחידות החי- ליות כוללות מרכיבים של הנדסה, תקשורת, תחבורה, סיור וביטחון. הקצאתן של היחידות החיליות לדיביוזיות מותנית בדרישותיה של המשימה הספציפית המוטלת עליהן. בממוצע מקבלת כל דיביוזיה כ-8000 אנשים מהיחידות החיליות, כלומר הדרג הלוחם של דיביוזיות חיל הנחתים מונה בסך הכל כ-26,000 אנשים.

הזרוע האוירית

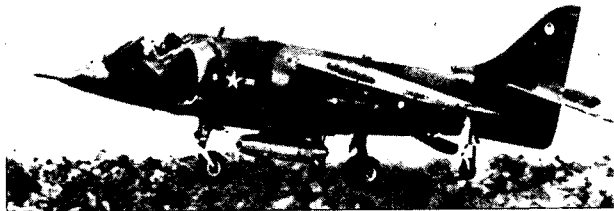
קיומה של זרוע אוירית עצמאית בחיל הנחתים נובע מהצורך בשיתוף פעולה הדוק שהוא חיוני להצלחת ההסתערות האמפי- בית. כיום מונה הזרוע האוירית כ-1,300 מטוסים, המיועדים למלא משימות סיוע קרוב, אמנעה, יירוט, אספקה בהיטס, תדלוק אוירי, סיור ולוחמה אלקטרונית. הכוח האוירי כולל 12 טייסות "פנטום" F-4 N/S, שלוש טייסות "האריר" AV-8 (מטוס הנ"ק), חמש טייסות "סקייהוק" A-4 E/F/M, חמש טייסות "אינטרדר" A-6 A/E, 22 טייסות מסוקים מסוגים שונים, חמש טייסות סיור, שלוש טייסות "הרקולס" KC-130 F לתדלוק אוירי ושתי טייסות לוחמה אלקטרונית. מרבית הטייסות מאור- גנות בשלוש כנפות; בכל אחת ארבע טייסות קרב, חמש טייסות סיוע-קרוב, טייסת תדלוק אוירי ומסוקים. בסך הכל מונה כנף אוירית כ-175 מטוסים וכ-175 מסוקים.

הזרוע האוירית של חיל הנחתים מאופיינת לא רק ברב-גוניותה, אלא גם בגודלה. מספרם של מטוסי הקרב והתקיפה בכנפותיה הוא כפול מזה הנמצא בכנפות חיל-האויר. ביכולתה של הזרוע לספק בממוצע לכל גדוד חי"ר, ריכוז כוח אש מסייע גדול יותר מזה שחיל האויר יכול לספק לכוחות היבשה.

* LTVP-7 — Landing Vehicle Tracked Personnel.

מסוק קוברה חמוש בטילים נ"ט "טאו".

מטוס־קרב הנ"ק (המראה־נחיתה קצרה) מדגם "האריר" AV-8

ציוותים מבצעיים

העיקרון המנחה בתכנון הרכב הכוחות למבצעי חיל הנחתים הינו "עקרון כוח המשימה", היינו — הקצאת משאבים למשימה מסוימת. בגישה זו ניתן לבנות צירופים רבים בעזרת "אבני- הבניין" הקיימות, אבל לצרכי נוחיות, נקבעו שלושה מבנים לכוחות משימה כלליים:

- כוח הנחתים האמפיבי

MAF — Marine Amphibious Force

- בריגדת הנחתים האמפיבית

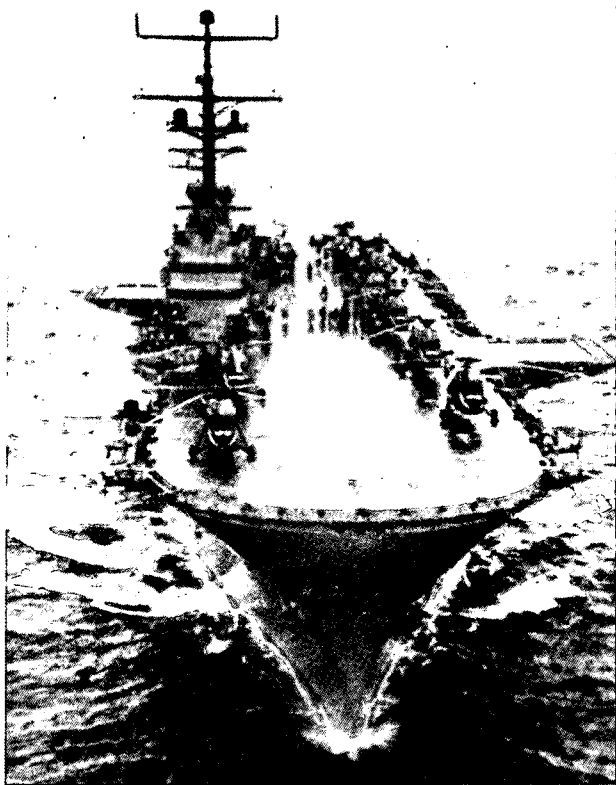
MAB — Marine Amphibious Brigade

- יחידת הנחתים האמפיבית

MAU — Marine Amphibious Unit

טבלה מס' 1 — שימוש דיפלומטי בכוח אמפיבי

המטרה הדיפלומטית	הטקטיקה
לעורר אפקטים של תמיכה או כפייה ביחס לאינטרסים הלאומיים. להראות עניין במשבר בו מעורבות בעלות ברית או מדינות צד שלישי. להשפיע על דעת הקהל אצל בעלות הברית או אצל היריב. להדגים נחישות-החלטה לאומית ביחס לנושא מסוים. להדגים מחוייבות לאומית.	כוח אמפיבי מתמך לעיני היריב או מדינת-התחרות; ביקורים בנמלים או תנועת-כוחות שניתן לראותה מהחוף.
להתייצב מול איום מוגדר או להציג איום מוגדר. לתמוך באינטרסים לאומיים או לכ- פות אותם. להפגין כוונה להתנגד לצעד מוגדר של היריב. לתמוך ישירות בבעלת-ברית בהיבט מוגדר. לרמוז על נכונות לעימות צבאי.	הצגת יכולות אמפיביות
להקדים מעורבות של מעצמה אחרת. להגביר את עצמת התמיכה או הכפייה. להפגין עניין. להדגים התנגדות. להרתיע פעו- לות של היריב.	להנחות כוח אמפיבי באזור מוגדר
לאותת על חוסר עניין או ניתוק-מגע. לרפות ידי בעלת-ברית הרפתקנית. להקטין את ה- אופציות לחימה ו/או להתנגד ללחץ להש- זמש בהן.	להוציא כוח אמפיבי מאזור מוגדר

ספינת הסתערוות אמפיבית מדגם LPH

מלחמה כוללת, ייזוותרו תמיד אזורי שוליים בהם תחתורנה המעצמות להשגת יתרונות שוליים. מחקר שנערך בחסות הצי ב-1974, ושכונה "פרוייקט 2000", צפה שהעולם של שנת 2000 יאופיין בתחרות בינמעצמתית ובחוסר נכונות לשתוף פעולה. ארה"ב ובריה"מ ימשיכו להיות שתי המעצמות העיקריות, אבל העליה היחסית בעצמתן של סין, יפן ומערב אירופה תביא את העולם לרב קוטביות במקום הדרו קוטביות שהיתה קיימת עד כה. היחסים הבינלאומיים יבטאו אי-אמון הדדי, תחרות ליתרון-נות לאומיים וריאליים ודיפלומטיה של עימות. במצב זה, יוגבר השימוש בלחצים דיפלומטיים, כלכליים וצבאיים וייווצר כר נרחב לשימוש בכוחות אמפיביים, כולל לחימה ברמה נמוכה מרמת מלחמה.

אפשר שכך הוא הדבר, אבל נראה שלמרות שהיום דומה כבר העולם למתואר כעולם של שנת 2000, הולכת נכונותה של ארה"ב להשתמש בכוחה מעבר לים וקטנה. מגמת אי המעורבות ההולכת ומתבלטת בדעת הקהל האמריקנית מאז מלחמת ויאט-נאם מטילה מגבלות ניכרות על אמינותה של מדיניות השימוש בכוח, ופחות ופחות אמריקנים מוכנים עתה "לשלוח את חיל הנחתים פנימה" כדי לפתור בעיות של עמים רחוקים. הנטיה השלטת עתה בעיצוב מדיניות החוץ האמריקנית היא הקטנת מספר החיילים האמריקניים המשרתים מעבר לים, ולא הגדלתו. נטיה זו משקפת הן את הלחצים בקונגרס להימנע מהרפתקנות צבאית, והן את הגישה הביקורתית של מדינות שבשטחן נמצאים בסיסים אמריקניים, כלפי ערכה של נוכחות צבאית זו. למרות שקשה לדעת כיצד תפתח המדיניות האמריקנית, אין ספק שכיום פעולה אמפיבית אמריקנית ישירה סבירה הרבה פחות מבעבר.

ה-MAF הוא כוח המשימה הגדול ביותר, ומבנהו כולל, דיביזיית נחתים, כנף אווירית וכוחות חיליים נספחים. עם זאת, בפועל יכול גודלו להשתנות בהתאם לצרכים ולנוע מגודל של מחצית הדיביזייה ומחצית כנף עד לגודל של שתי דיביזיות ושתי כנפות. שני MAF מיועדים לפעול בגזרת האוקיינוס השקט, ו-MAF אחד — באוקיינוס האטלנטי. עם זאת, בתכנונים הנוכחיים אין כמעט מקום להפעלת כוח בסדר גודל של MAF, וגם באימונים לא מתרגלים נחיתה מעין זו.

ה-MAB הוא כוח משימה קטן יותר, הכולל חטיבת נחתים ולהקת מטוסים. גודלו נע בין שתי תשיעיות לחמש תשיעיות של MAF תקני. כוח זה מתוכנן להפעלה בעימותים שרמת אינטנסיביות-הלחיתה בהם נמוכה או בינונית. (כלומר — בעימותים שרמתם נמוכה ממלחמה כוללת). ניתן לקיים MAB בלב ים במשך זמן ארוך. ה-MAU הנו כוח המשימה הקטן ביותר, והוא מורכב מצוות נחיתה גדודי — BLT, המסתייע בטייסת מסוקים. ה-MAU גישה דרך קבע על ספינות הצי בלב ים, ופריסתם הנוכחית היא כדלהלן: אחד בים התיכון, שניים — באוקיינוס השקט ואחד — בים הקאריבי. כל MAU גישה בקבוצת-משימה ימית, הכוללת ספינות אמפיביות מסוגים שונים: אחת מטיפוס LPD (ספינת תובלה אמפיבית), אחת מטיפוס LSD (ספינת מבדוק להנחתה), אחת מטיפוס LPH (ספינת הסתערוות אמפיבית) ושתיים מטיפוס LST (ספינות נחיתה-טנקים). הכנסתן לשירות של ספינות מטיפוס ה-LHA (משפחת ה"טאראווה" — ספינות הסתערוות גדולות) תשנה הרכב קבוצת המשימה הזו, שכן ה-LHA מסוגלת לשאת בעצמה את צוות-הנחיתה הגדודי (BLT). עם זאת, עם הכנסת ה-LHA לא יוצאו שאר הטיפוסים מהשירות, אלא שהנפח הנוסף יוצל להגברת יכולת הנשיאה הכוללת בים, לכדי MAF ועוד שלישי MAF.

ה"מארינס" בפרשת דרכים

את תפקידו של חיל הנחיתה יש לבחון בהיבט אסטרטגי, ואת כושרו לבצע את תפקידיו יש לשפוט על-פי יכולתו הטקטית. בהיבט אסטרטגי, זקוקה ארה"ב לכוח בעל יכולת התערבות מהירה. לשימוש בכוח זה יש, בראש ובראשונה, משמעות פוליטית, שכן מעורבות ישירה של כוח צבאי אמריקני בלחיתה מעבר לים מייצגת את העצמה האמריקנית בכללותה. הכוח הצבאי מהווה, לפיכך, כלי-איתות בידי הדיפלומטיה: חיל הנחתים כיום הוא המשך ישיר לתפיסת "דיפלומטיה של ספינות התותחים", שהייתה נקוטה בידי המעצמות הגדולות במחצית השנייה של המאה ה-19, ובתחילת המאה ה-20. בשני המישור-ים, האסטרטגי והטקטי חלו לאחרונה שינויים המעמידים בספק את כושרו של חיל הנחיתה במבנהו הנוכחי למלא את משימותיו.

המגבלות המדיניות

תיאורטית מהווה הכוח הימי האמפיבי מכשיר רב ערך בידי הדיפלומטים. היכולת לבטא את כוונתם של מקבלי ההחלטות דרך המכשיר הימי מגוונת מאד, וכפי שניתן ללמוד מטבלה מס' 1 ניתן לפתח "שפה" של איתותים דיפלומטיים, שהדקדוק שלה מורכב מתנועת כוחות. יתר על כן, בהנחה שמאזן האימה מונע

* BLT — Battalion Landing Team.

גדודי חת"מ; ובסך-הכל בין 54 ל-85 טנקים וכ-150 נגמ"שים, ולעומת זאת לדיביזיה מזרחית, או לדיביזיה של מדינה לא מפותחת שנבנתה על-פי תקן מזרחי, יש 200 טנקים ו-300 נגמ"שים. גם אם נביא בחשבון את איכות כוח האדם, ישנה כאן אסימטריה לרעת חיל הנחיתה. במידה מסוימת, ניתן לצייד את הנחתים בחימוש-מונחה נ"ט, אבל בכך ייפטר רק חלק מהבעיה, שכן עדיין תחסר לנחתים יכולת תמרון ביבשה.

אזורי התערבות אפשריים

קיימות ארבע זירות אפשריות למעורבות צבאית אמריקנית מעבר לים: האחת במזרח הרחוק — יפן, טאיוון וקוריאה, השניה באירופה, השלישית במפרץ הפרסי והרביעית במזרח התיכון.

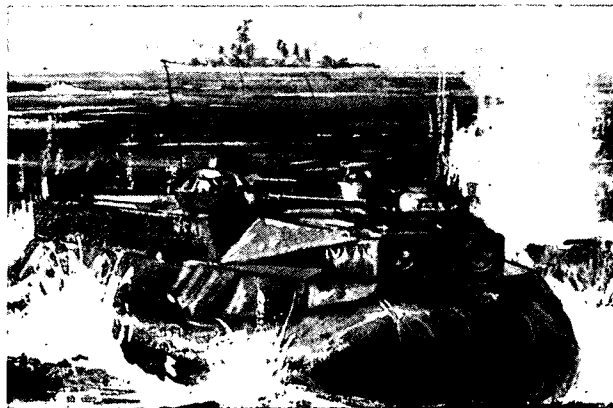
סבירותה של נחיתה אמפיבית מול התנגדות בוירת המזרח הרחוק נמוכה מאוד, שכן לכל המדינות הללו צבאות גדולים משלהן, ובמקרה של עימות צבאי תוכלנה לטפל בעצמן בשלב התתחלתי של המלחמה. בשתיים ממדינות אלה, יפן וקוריאה יש יחידות של צבא-היבשה ושל חיל-האוויר האמריקניים ומכאן שהנוכחות הצבאית האמריקנית, שחשיבותה גדולה מבחינה דיפלומטית, קיימת כבר עתה הלכה למעשה.

בוזרה האירופית מתוכננים אמנם כמה מבצעים לחיל-הנחיתה, אבל הללו הם מבצעי-תגבור מנהלתיים, ולא מבצעי הסתערות מול חוף מוגן בידי הסובייטים: מבצע כזה נחשב כהתאבדות. המלחמה באירופה תוכרע קרוב לוודאי, באיזור המרכזי הקריטי, ומשימת אפשרית לנחתים היא עיבוי המערך שם. מכל מקום, הצי האמריקני לא נוטה לסכן יחידות שטח שלו ללא צורך; וקרוב לוודאי שנחיתה נוספת-נורמנדיה שוב לא תתבצע. בוירת המפרץ הפרסי קיימת אפשרות להתערבות אמריקנית שמטרתה תהיה הבטחת המשך זרימת הנפט למערב; אבל אפשרות זו מוגבלת על ידי שיקולים של תגובה רוסית מקבילה באיזור, על ידי הוודאות שהערבים יוכלו להוציא את בארות הנפט מכלל שימוש לפני שתתמש המעורבות, ועל ידי שיקולים לוגיסטיים: היינו ריחוקו של איזור זה מבסיסים אמריקניים. לכך יש להוסיף את תהליך התעצמותן הצבאית של מדינות המפרץ ובמיוחד סעודיה ואיראן, אשר אם יפנו את הנשק המע-רבי, שהן מקבלות עתה, נגד חיל הנחתים, הן תהיינה בעיה צבאית לכוחות הנחתים.

במזרח התיכון תיתכן נחיתה אמפיבית במהלך מלחמה ישראלית-ערבית, לשתי מטרות, פניו אורחים אמריקניים, וסיוע לישראל מול לחץ ערבי. בשני המקרים, ייתכן שיהיה על חיל הנחתים לבצע הסתערות מול חוף מוגן, וכאן יתבטאו במלוא חריפות גם נחיתותם בצידוד כבד, וגם הקשיים שבהפעלת הסיוע האווירי.

הצעות לשינויים

לנוכח אילוצי הסביבה הבינלאומית המשתנה וההתפתחות הטכנולוגיות, התעורר הצורך בבחינה מחודשת של חיל הנחיתה. בחינה זו מביאה בחשבון את כוחות הכוננות הנוספים העומדים לרשות ארה"ב. בעיקר מדובר בדיביזיה ה-82 יבילת האויר. הצעות אלה הן בתחום הארגון והציוד, ומשקפות קשת של גישות החל מביטולו של החיל, וכלה בהגברה ניכרת של עצמתו.

רחפת-הסתערות מטיפוס LVA (Landing Vehicle Assault) המתוכננת להיכנס לשירות ה"מארינס" לקראת סוף שנות ה-80.

המגבלות הצבאיות

במהלך העשור הקרוב עלולים שני כיווני התפתחות להגביל את יכולת הפעולה של חיל הנחיתה. האחד הוא פיתוחו של החימוש-המונחה של שדה הקרב* והאחר — תפוצתו של נשק כבד ומתוחכם במדינות לא מפותחות. להכנסתו לשימוש של החימוש המונחה יש השלכה ישירה על יכולתו של חיל הנחיתה לפעול בטאקטיקת ההסתערות הימית ובטאקטיקת ההסתערות האווירית גם יחד. חימוש זה מאיים על ריכוזו הספינות שמול החוף, על כלי-הנחיתה האמפיביים ובמידה פחותה גם על המסו-קים. ריכוז מערכות הנ"מ המודרניות מאיים על היכולת לספק סיוע אוירי קרוב בשדה הקרב, מגביל את יכולת איכון-המטרות מן האויר ומחייב שימוש בחימוש "שומר מרחק"**, שהינו מטבעו יקר הרבה יותר מהחימוש המקובל. מכאן שלחימוש המונחה משמעותיות מרחיקות לכת הן לגבי אמצעי התובלה של הנחתים, והן לגבי קבלן האש העיקרי שלהם. קשה להגדיר עד היכן תימשך מגמת הפיתוח של החימוש המונחה ומה יהיו תוצאותיו שכן, לא ברור לדוגמה, כיצד ישפיע חימוש זה על תוצאות קרב חי"ר בחי"ר, כששני הצדדים מצוידים בו. תחום החימוש המדויק נגד אדם עדיין פתוח למחקר ולפיתוח. מכל מקום, ייתכן ועצם התפיסה של מבצע אמפיבי גדול ממדים נמצאת עתה בסכנה, וההנחתה, אם תהיה, תתבצע בממדים קטנים, ובעזרת מסוקים בלבד. כך ייפכו הנחתים לבני תחרות ליחידות יבילות-האוויר של הצבא, וההצדקה העיקרית לקיומם הנפרד — הנחיתה מן הים, תאבד.

התפוצה המאסיבית של נשק כבד ומתוחכם במדינות לא מפותחות מהווה איום ישיר על יכולתו של חיל הנחיתה לפעול בהן. בעבר, פעלו הנחתים נגד כוחות "קלים" בלבד, כמו היפנים והצפון ויאט-נאמים. נגד אלה לא היה צורך בחימוש כבד ובטנקים. כיום, חמושות מדינות רבות בנשק סובייטי ועל פי תקן סובייטי. כזה לדוגמה הוא המצב במרבית מדינות ערב. הבעיה מודגמת על ידי השוואת סד"כ יחידות: לדיביזיה מתוג-ברת של חיל הנחתים יש גדוד טנקים, גדוד כלי-נחיתה ושלושה

* BGW — Battlefield Guided Weapons.

** Stand-off.

מבצעים ינוהלו בלילה, ובחסות חיפוי כבד של אמצעי-הטעיה אלקטרוניים ואופטיים: ייעשה שימוש נרחב בעשן ובמוץ. הגל הראשון יורכב מחי"ר קל שיונחת ממסוקים וממטוסי הנ"ק, כשהוא חמוש בטילים נ"ט מונחים. בעקבותיו יבואו רחפות נושאות שריון, תומ"תים ונגמ"שים. לא יתבצע ריכוז כוחות מחשש פצצות המצרר והחימוש המונחה של היריב. הנחתים יתמרגו מייד התוצה מראש החוף. סיוע באש יסופק על ידי מטל"רים שתחמושתם מורכבת מראשי מצרר ומראשים-מונחים. סיוע אחר יסופק על ידי פגזים מונחים שיגורו מתותחי הצי, וש-יתבייתו על-פי מציינים שיופעלו בידי הנחתים. הורוע האוירית תצטמצם למטוסי הנ"ק כ-8 AV למסוקי תקיפה, שיתקפו מטרות נקודה בעזרת טילים מתבייתים. ההסתערות האמפיבית תהיה מבצע מורכב, מסופך וקשה מאי-פעם.

סיכום

מפקד חיל הנחיתה הגנרל לואיס ווילסון כתב במאמר שפירסם לא מכבר: "במונחים של משימה, חיל הנחיתה איננו מחפש משימה חדשה, והוא גם אינו זקוק לה... למרות כל השינויים שהתחוללו בעולם מאז מלחמת העולם השניה, היכולת להטיל כוח לחוף עודנה חלק חיוני מהאסטרטגיה הלאומית". קשה לדעת עד מתי תוערך משימה זו כמשתלמת במונחים של עלות/יעילות, וחיל הנחיתה חש ב-1975 מעט מטעמו של תקציב מקוצץ, כאשר בוטלה ההצעה שהחיל יחליף את ה-F-4 המת-יישנים שלו במטוס יירוט F-14 "טומקאט", הנמנה עם היקרים שבמטוסי-הקרב של הצי האמריקני. בשלב זה מדובר על הצי-טיידות ב-F-18 בתחילת שנות ה-80, אבל אם יתקבלו הצעו-תיהם של אנשי מכון "ברוקינגס" (שאות מ"הצלחותיהם" היא סיוע לביטול תכנית ה-B-1, המפציץ המאוויש המתקדם, שפי-תוחו תופסק בהחלטת הנשיא קרטרי), ייתכן שלא יהיה צורך בבחירת מטוס חדש, שכן זרוע-האויר כולה תקוצץ. אפשר שגם מפקד חיל הנחתים חש משהו מטעמו של קיצוץ כנפיים, כאשר באותו מאמר שהוזכר לעיל הוא מציין: "אימון הנחת להסתע-רות האמפיבית מדגיש שלא חשוב כיצד מגיע כוח הנחתים — ביבשה, בים או באויר — חשוב יותר עד כמה היטב נלחמים הנחתים לאחר שהגיעו ליעדם". מעבר לכל טיעון אחר, נשענים הנחתים במאבק הכוחות לתקציבים, כוח אדם וציוד, על עובדה בדוקה אחת — למעלה מ-200 שנות מסורת של שירות והקרבה, המתמצים גם בסיסמת החיל: — "תמיד מאכן" Semper Fidelis.

הערות

1. השר שלזינגר בהצגת תקציב שנת 1976 בפני הסנאט. מצוטט אצל: Martin Binkin and Jeffrey Record, Where Does the Marine Corps Go from Here?, Washington, the Brookings Institution, 1976, p. 1.
2. U.S. Marine Corps, Doctrine For Amphibious Operations, Landing Force Manual 01, (USMC, Headquarters, Rep. June 1970), p. 1-3.
3. מצוטט אצל Binkin and Record, ע' 7.
4. General Louis H. Wilson, What Makes The United States Marine Corps Tick?, NATO's Fifteen Nations, Dec. 1977 — Jan. 1978, p. 91.

● המאמר מעובד עפ"י פרסומים אמריקניים שונים שהופיעו בשנתיים האחרונות.

במחקר מטעם מכון "ברוקינגס", שפורסם בשנת 1976, מציעים החוקרים ארבע המלצות כלליות מחייבות, וארבע הצעות מבנה אלטרנטיביות. ואלה הן:

- לקיים יכולת הסתערות אמפיבית לארבע חטיבות בלבד (כלומר — ארבעה MAB), שעוצמתן הכוללת MAF 1½, ולבטל את היכולת האמפיבית של הדיביזיות הנותרות.
- לשנות את פריסת הכוחות העכשווית: להעביר MAU אחד מהאוקיינוס השקט לים התיכון, בו יהיו דרך קבע שני MAU.
- לצמצם במידה ניכרת את זרוע האויר של חיל הנחיתה, על ידי ביטול חלק גדול מהמשימות המוקצות לה. ההנחה היא שאוירית הצי, ובמקרים רבים גם חיל-האויר — יוכלו לטפל בכוחות עצמם במשימות היירוט והאמנעה. על זרוע האויר של חיל הנחיתה יוטלו כל משימות הסיוע הקרוב ותובלת המסוקים בלבד. כך שיוצאו משירות מטוסי ה-F-4 וה-A-6 וישארו טיי-סות ה-A-4, "סקיהוק" וה-AV-8 ("הארייר").

● לפרק את מסגרת MAF המילואים. לקיים במילואים רק יחידות-משנה החיוניות לתגבור המערך הסדיר, או אנשים על בסיס אישי.

בנוסף להמלצות מחייבות אלה מציע המחקר ארבע אלטרנטי-בות מבנה ליתרת הכוח הנוכחי. ואלה הן:

- לפזר את יתרת הכוח: חיל הנחתים יצטמצם עד לכ-100,000 איש בלבד, ויכלול, בדרג הלוחם דיביזיה אחת ועוד שליש דיביזיה.
- להטיל על הכוח הנותר את תפקיד חיל-המצב בקוריאה וב-הוואי, ולשחרר משם את יחידות צבא היבשה.
- להפוך את חיל-הנחיתה, בכלל, לזרוע התגובה המהירה היחידה של ארה"ב. יש לפזר את הדיביזיה יבילת האויר ה-82 ולהקים דיביזיה יבילת אויר של חיל הנחיתה.
- להגביר את עוצמתו של חיל הנחיתה על-ידי שילוב מרכי-בים כבדים כגון שריון, רק"מ, וארטילריה כבדה, ולצרפו לסד"כ נאט"ו במרכזו אירופה.

אמצעים חדשים — טאקטיקות חדשות

אם לא תתממש אף אחת מהצעות השינויים, ברור שלפחות הטאקטיקה תשתנה. כלי-נחיתה המעורר עניין רב בחיל-הנחיתה היא הרחפת*. כמה סוגי רחפות פותחו כבר במערב ואף נכנסו לשימוש בכמה צבאות (כולל חיל הים האיראני). עתה עוסקים בארה"ב בפיתוח רחפת לשנות ה-80, שתוכל לשאת טנק M-60. אם אכן יצליח פיתוח הרחפת, יהיה צורך גם בפיתוח ספינת הסתערות חדשה. הסתערות אמפיבית בשנות ה-80 תצטרך להעזר במהירות, הפתעה והטעיה. חלפו ימי ההרעשה מן הים וההכנה האוירית. האויב יהיה חמוש בחימוש מונחה, ולפיכך הגנת החופים תתבסס על מערך מפורז. מכאן שאין צורך בריכוז אש, והדגש יהיה על מהירות והטעיה. ייעשה שימוש נרחב ברחפות, כמסוקים בעלי יכולת נשיאה כבדה ובמטוסי הנ"ק. ספינות החובלה יפעלו מעבר-לאופק, במפורז, וישגרו את הרח-פות והמסוקים מרחוק. בדרך זו יהיה להן סיכוי טוב יותר לחמוק מטילי שיוט, והאויב יהיה בספק באשר למיקום המת-קפה המתוכננת.

* ACV — Air Cushion Vehicle.